

Paneldiscussie over audit-innovatie en oordeelsvorming

‘Auditors and their judgments’, dat was het hoofdthema van het jaarlijkse congres van de Foundation for Auditing Research (FAR) dat in juni plaatsvond. De rode draad van het (bloedhete) congres was, zoals de titel al suggereert: de professionele oordeelsvorming van de accountant. Hierbij kwam onder andere de rol van technologie vaak aan de orde. ‘Gaat kunstmatige intelligentie de accountant vervangen?’, was natuurlijk de onderliggende hoofdkwestie, al werd in dit verband vooral ingegaan op de vraag in hoeverre technologie de accountant kan helpen bij de accountantscontrole. De afdrank was dat het zo’n vaart nog niet loopt. Oordeelsvorming zal essentieel blijven, al zullen routinematige handelingen steeds meer door technologie worden overgenomen en is technologie ook beter dan mensen in staat om trends en inconsistenties te ontdekken.

Tijdens de tweede paneldiscussie ging Jan Bouwens in gesprek met James Berridge (Saffery Champness), John Boulton (ICAEW), John Toon (Beever and Struthers en ICAEW) en Caroline Monk (Beever and Struthers). Deze experts zijn allen sterk betrokken bij innovatie, controlemethodologie en/of data analytics, ook in relatie tot de activiteiten van het *Institute of Chartered Accountants in England and Wales* (ICAEW).

John Toon gaf aan dat de adoptie van innovatieve technologie door partners nog vaak als een risico wordt gezien. Hij vroeg zich af of partners wel de juiste personen zijn om dit soort veranderingen door te voeren en te gebruiken. Daarnaast ziet hij een tegenstrijdigheid tussen enerzijds educatie, creativiteit en enthousiasme van accountants in spé en anderzijds de checklist-gedreven geformaliseerde rigide processen waarbinnen ze moeten functioneren. Volgens Toon is dat dodelijk voor de nieuwsgierigheid, interesse en enthousiasme van de jonge accountants. Ze veranderen in robots en dat terwijl tegenwoordig de angst bestaat dat robots het werk van accountants gaan overnemen. Partners zijn ook bang voor de toezichthouder, hetgeen het omarmen van technologie tegenwerkt.

John Boulton ziet technologie in hetzelfde perspectief als duurzaamheid: alle bedrijfsprocessen zijn ervan doordrongen. De ICAEW zorgt ervoor dat het een rol heeft gedurende het gehele kwalificatieproces als controlerend accountant. Hierbij werkt het instituut samen met de accountantskantoren aan de noodzakelijke ‘reis’ die de accountants afleggen. Boulton: ‘but the responsibility for quality management is with the firm so the use of technology doesn't absolve you from any duty that you may have; technology is a resource that can help you to better manage that that process’.

Caroline Monk is van mening dat cultuur het startpunt is van een goede controle. Er loert een gevaar in om technologie als uitgangspunt te nemen. ‘Nieuwsgierigheid’ is het toverwoord. Technologie is de *enabler*. De routinematige taken worden overgenomen door technologie, waardoor meer tijd beschikbaar komt voor complexe kwesties. Er komt meer tijd om met de cliënt te praten. Dat is volgens Monk steeds meer vergeten tijdens de afgelopen decennia: ‘you know, to audit means to listen!’ Partners moeten ook toestaan om teams aan de slag te laten gaan met technologie. En ja, dat betekent ook dat het soms mis zal gaan.

James Berridge beaamt dat veel accountants sterk vasthouden aan de opgelegde standaarden en controlemethodologie. Als de toezichthouder het niet eens is met een inschatting, maar er wel volgens standaarden en methodologie is gehandeld, en dat goed is gedocumenteerd, dan is dat eerder acceptabel dan wanneer problemen ontstaan en niet volgens de vastomlijnde regelen der kunst is gehandeld: ‘the second someone deviates from that methodology and there's an

audit failure, they come down like a ton of bricks'. Toch zijn er innovatieve technologische mogelijkheden beschikbaar (onder andere *Inflow*) die zorgen voor een prima controle, bijvoorbeeld van de omzetcyclus, terwijl die niet goed passen binnen de regels. Er is dan in feite niet meer nodig om nog facturen te gaan controleren, terwijl dat wel moet volgens de regels.

Volgens Toon begrijpen partners vaak niet goed hoe technologie kan bijdragen. Zij hebben het immers zelf vroeger niet geleerd. Volgens Monk begrijpen cliënten het vaak ook onvoldoende. Het gevolg is dat men toch vaak weer doet wat het jaar daarvoor ook is gedaan.

De nieuwe accountant die adequaat kan omgaan met technologische innovatie, ook in het kader van regelgeving en controlemethodologie, is dus een schaap met vijf poten, waarbij ook nog zaken als vertrouwelijkheid en ethiek een rol spelen. Volgens Monk is niet het individu maar het team het schaap met de vijf poten. En in de opleiding zal de nodige flexibiliteit moeten worden aangebracht, waardoor meer ruimte komt voor innovatie en bijvoorbeeld ook mensen met een andere achtergrond tot het beroep kunnen worden toegelaten.

Link naar livestream: <https://www.youtube.com/live/ltL16DJcsNc?feature=share&t=343>

Een samenvatting van het hele congres kan hier worden gelezen:

<https://www.accountant.nl/discussie/debat/2023/7/far-conferentie-2023-over-technologie-professionele-oordeelsvorming-en-accountants-als-sociale-dieren/>